

Camera uit vliegtuigraam

'Luchtarcheologie' van Georg Gerster in het British Museum

De Zwitserse fotograaf Georg Gerster maakt sinds veertig jaar luchtfoto's van oudheidkundige schatten. In Londen is zijn werk geografisch gerangschikt, als een wereldreis.

Door MICHEL HEGENER

LONDEN, 2 DEC. De Zwitser Georg Gerster was al 38 toen hij freelance wetenschapsjournalist en fotograaf werd. Luchtfotografie had altijd zijn interesse gehad en de kwaliteit van zijn werk bracht het tijdschrift *National Geographic* ertoe Gerster in de vroege jaren zestig financieel carte blanche te geven bij het vastleggen van de oudheden op de toekomstige bodem van het Nasser stuwmeer. De verhuizing van de tempel van Aboe Simbel in 1964, vastgelegd vanuit de lucht en vanaf de grond, was ook voor Gerster een hoogtepunt. Ook fotografeerde hij in deze jaren talloze oudheden waar nu alleen onderwaterarcheologen bij kunnen. „Het was zo'n wonderbaarlijke opdracht, waarbij geld geen rol speelde, en ik een paar jaar de tijd kreeg”, verzucht Gerster.

Een overzicht van Gersters schitterende, bijna werelddekkende oeuvre van oudheidkundige schatten is te zien op de tentoonstelling *The Past from Above* in het British Museum in Londen. Glori-

euze foto's zijn het, vaak bij goudgeel strijklicht en met schaduwen die een eigen verhaal vertellen.

De tentoonstelling hing eerder in Essen en Kopenhagen. „Daar was het per periode gegroepeerd”, vertelt de nu 78-jarige Gerster. „Hier zijn de foto's geografisch gerangschikt, als een wereldreis.” Gerster staat tussen foto's uit Zuid-Amerika. Naast hem verrijst een mythische figuur (mens? god?) van honderd meter lang, eeuwen

‘Ze hadden op het punt gestaan ons neer te schieten’

of millennia geleden gemarkeerd op een bergflank in de Chileense Atacama Woestijn. „Ik vloog in 1978 met een voormalige luchtmacht officier mee, die de figuur tijdens zijn werk had gezien. Het is daar een militair oefengebied, en we hadden geen toestemming. Later hoorde ik dat ze op het punt hadden gestaan ons neer te schieten toen iemand zich herinnerde dat een voormalige collega daar wou gaan vliegen.”

Gerster werkte bijna altijd met de legendarische Kodachrome kleinbeeldfilm en met Nikon camera's. Soms deed hij ontdekkin-

gen, maar zijn variant van luchtfo- toarcheologie is daar niet op gericht. „Ik weet altijd van tevoren wat ik ga fotograferen, raadpleeg archeologen, en neem ze als het kan mee aan boord. Ik bedenk uit welke hoek, van welke hoogte en bij welke lichtval ik wil werken, en ga dan pas vliegen.”

In China kwam de Grote Muur onverwachts in beeld tijdens een fotomissie per helikopter in 1987, in opdracht van de Chinese overheid. Gerster: „De piloot weigerde een rondje te vliegen, zoals ik vroeg. Ik heb toen gedreigd al mijn camera's naar buiten te gooien. Dat werkte, want gezichtsverlies is voor Chinezen heel erg.”

In het British Museum worden Gersters foto's getoond in combinatie met artefacten en kunstwerken uit de zes miljoen objecten tellende collectie van museum. Naast een foto van de Akropolis bij Athene staat een Romeinse buste van Pericles, het brein achter de grootste tempel, het Parthenon. Bij een opname van Housesteads, het gaafste fort aan de Muur van Hadrianus, is een kop van keizer Hadrianus neergezet. En een foto van de Omo Vallei in Ethiopië, waar 3,6 miljoen jaar geleden al mensachtigen rondstapten, gaat vergezeld van een even oude vuistbijl.

Eén foto werd speciaal voor de tentoonstelling geschoten: het honderdvijftig jaar oude British Museum, met in de verte Trafalgar Square en de Thames. Toestem-

ming om zo laag over Londen te vliegen had Gerster nooit gekregen zonder de steun van het museum. „Dus heb ik maar gelijk een reeks andere opnamen gemaakt.” In de verre toekomst, als Londen vergeten is en alleen Gersters foto's nog resteren, gaan archeologen wellicht in de fout bij het bepalen van de naam van de nederzetting. Gerster: „Als ze mijn foto's uitvergroten en kijken welke naam het meest voorkomt, is de conclusie vast 'No Parking'.”

De foto's vormen een mooi tegenwicht voor onze gepreoccupeerdheid met het hier en nu. Er zijn opnames van Skellig Michael, een rots in zee voor de Ierse westkust met een zesde-eeuws Christelijk klooster; van de schamele restanten van de Toren van Babel in Irak (600 voor Chr.) die op last van Alexander de Grote werd vernietigd; van de geometrische precisie van de Borubudur op Java (AD 850) – en zo nog honderd oudheden, elk met hun lange verhaal. Inclusief alle gerelateerde historie is het overweldigend: de geschiedenis van de mens op aarde, maar dan samengeballt in vijf kamers. „Ik hoop”, zegt Gerster, „dat bezoekers ook beter gaan beseffen hoe kwetsbaar veel oudheden zijn”.

'The Past from Above'. T/m 11 febr in het British Museum, Londen. Inl: www.thebritishmuseum.ac.uk/the-pastfromabove. Het bijbehorende boek omvat 250 foto's. € 37,-

'Uluru, the Great Pebble', Australië, 1974. © Georg Gerster/Panos 2006

Het graf van keizer Nintoku in Osaka, 1985. © Georg Gerster/Panos 2006